

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Daritev hranilne knjižice med živimi? (§ 956 o. d. z.)

Tožnik trdi, da hranilna knjižica v vrednosti 1863 K 50 h ne spada v zapuščino, ker mu jo je zapustnik poldrugo leto pred smrtjo podaril. Dal mu je ključ od škrinje, v kateri je bila hranjena knjižica, rekoč: »Po moji smrti je pa tvoje, kar je v hranilnici. Če bom jaz sedaj kaj potreboval, bom pač vzel; potem pa je tvoje, kar ostane, ker me opravljaš. Na knjižico pa pazi, da je gosposka ne dobi v roke, da bo manje stroškov.« Tožnik tolmači navedene besede kot daritev med živimi ter zahteva izročitev knjižice od mladoletnih zapustnikovih dedičev.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 10. septembra 1912, opr. št. Rv VI 404/12-1, potrdilo sodbi nižjih stopenj, ki sta tožbeni zahtevek zavrnila. Razlogi so ti-le:

Po vsebini izjave, s katero je zapustnik tožniku, kakor ta sam navaja, sporno hranilno knjižico izročil, ne more biti dvomno, da je zapustnik imel namen, da se daritev izpolni še-le po njegovi smrti, da gre torej tukaj za daritev za slučaj smrti. Če je namreč zapustnik izjavil: »po moji smrti je tvoje, kar je v hranilnici, kar ostane, je tvoje,« je več kot določno izrazil, da naj se daritev še-le po smrti darilčevi izpolni. Kot daritev za slučaj smrti pa ta darilna pogodba ni veljavna, ker oblika ne odgovarja zakonitim določilom §-a 956. o. d. z.

Vprašanje pa, da morda ni treba v §-u 956. o. d. z. ustanovljenih pogojev tedaj, če je izpolnitev za časa darovalčevega življenja anticipirana, tukaj ne pride v poštev, ker hranilna knjižica tožniku ni bila izročena. Na simbolično izročitev knjižice se opirajoči tožnik namreč prezrê, da je v znak izročene terjatve po §-u 427 o. d. z. treba, da izroči lastnik prevzemniku listino, s katero je izkazana lastnina. V tem slučaju bi bil moral zapustnik izročiti knjižico iz roke v roke tembolj, ker iz strankinih trditev nikakor ne sledi, da je bila v škrinji hranjena le hranilna knjižica. Revizija skuša sicer dejanski stan v tem oziru tako premeniti, da je bila škrinja z vso vsebino podarjena, toda ta trditev kot novota ni vpoštevna.

B. B.

b) Odplaten dogovor radi neudeležbe pri ofertni razpravi javnih oblastev je neveljaven. (§ 878 o. d. z.)

Pri ofertni razpravi za regulacijska dela Save se je zgledal tudi tožnik pri deželni vladi v Lj. v namenu, da se udeleži razprave kot ponudnik v lastnem in v imenu svojega tovariša. S precejšnjimi stroški je v to svrho vse potrebno pripravil. Pred razpravo, še predno je tožnik položil vadij, pregovoril ga je toženec, da se ofertne razprave ne udeleži. Dogovorila sta, da plača za to toženec 800 K, t. j. tožniku in njegovemu tovarišu po 400 K. Tožnik, ki se je pogodbe držal in opustil udeležbo pri razpravi, zahteva tožbenim potom plačilo 400 K od toženca, ki sedaj radovoljno plačati noče.

Vse tri stopinje so tožbeni zahtevek zavrnil, ker je tako pogodbo smatrati kot nedopustno in v zmislu §-a 878 o. d. z. kot neveljavno. — Vrhovno sodišče z odločbo z dne 10. septembra 1912, opr. št. Rv VI 405/12-1, iz teh razlogov:

Povsem pravilen je nazor nižjih inštant, da navedeni dogovor v zmislu §-a 878 o. d. z. ne more biti veljaven, ker glasom tega zakonitega določila ne sme biti predmet veljavne pogodbe to, kar ni dovoljeno. Kot nedovoljen pa je smatrati, — ker ni moralen, — dogovor, ki je podlaga tožbenemu zahtevku. Dogovor bi utegnil imeti za splošnost škodo, katero ste nižji stopinji docela primerno označili. Res je sicer oferte v prvi vrsti motriti iz zasebnopravnega pogodbenega razmerja, toda za to vprašanje tukaj ne gre; morda dajno za presojo, je-li ta dogovor veljaven, je njegovo ozadje, ki pa očitno ni moralno, če je imel dogovor namen, odstraniti konkurenco pri ofertni razpravi za prevzem dela pri regulaciji Save. Gotovo se ne more odrekati pogodbene veljave vsemu, kar je temeljem moralnih pojmov nehonežno, toda predmetni dogovor ne kaže le nehonežnosti, v njem tiči marveč huda žalitev morale, če se uvaža, da je končno dogovorjeni namen zgolj ta, z izločitvijo konkurenčnih sponudnikov lastni oferti do boljšega uspeha pripomoči in izbero med ponudniki omejiti. S tem pa bi bil smoter ofertnih razprav brezpomenben. Neopravičen je tudi ugovor, da je oškodovanje izključeno, ker državna oblast ni bila obvezana, edino ponudbo sprejeti, kajti s tem je prezrt smoter ofertnih razpisov, kojih namen se ravno opira na to, da se ob splošni konkurenci dela kolikor mogoče uspešno in dobro oddajo. Namen pa, ta smoter

onemogočiti celo glede podjetij, ki morajo čuvati javne interese, se mora ožigosati po pravici kot nemoralen. Taka pogodba ni veljavna, njene izpolnitve se ne more zahtevati.

B. B.

c) **Zahteva prizivnega spisa, da se prisodijo stroški obeh stopenj, ne odgovarja predpisu določenega prizivnega predloga (§ 471 št. 3 c. pr. r.). Šele v ustni prizivni razpravi stavljeni dopolnilni predlog na premembo izpodbijane sodbe in na ugotovitev tožbenega zahtevka je ob ugovoru nasprotnikovem nedopusten (§ 483 c. pr. r.); tak priziv se mora zavreči (§ 474 odst. 2. c. pr. r.).**

V prizivu zoper sodbo okrajnega sodišča v I. z dne 16. marca 1912, opr. št. C I 11/12-1, je tožnik stavil prizivni predlog, da se izpodbijana sodba 1. razveljavi in vrne prvi stopinji in 2. razveljavi in toženec obsodi v povračilo stroškov prve in druge stopinje.

V ustni prizivni razpravi je tožnik navajal, da je drugi uveljavljeni prizivni predlog nepopoln, ker se je pri pisanju pomotoma zapisalo, da naj se sodba »razveljavi« mesto naj se »premeni«, izpustil pa predlog, »da naj se tožbenemu zahtevku ugodi«. Toženec se je protivil vsaki premembi predloga.

Prizivno sodišče v L. (sodba z dne 11. maja opr. št. Bc III 77/12-4) je smatralo, da je dopolnitev netočnega prizivnega predloga z naknadno izjavo, katera prememba izpodbijane sodbe se predlaga, glasom §-a 483 c. pr. r. nedopustna prememba (razširjenje ali nadomestitev) prizivnega predloga in je po zmislu §§ 471 št. 3 in 474 c. pr. r. priziv zavrglo.

Vrhovno sodišče je z odločbo 11. septembra 1912 opr. št. Rv VI 388/12-1 revizijo zavrnilo, ker je izrek prizivnega sodišča v zakonu povsem utemeljen.

Glasom §-a 467 odst. 3 c. pr. r. mora prizivni spis obsegati izjavo, ali se predlaga razveljavljenje ali prememba sodbe in katera prememba. V ustni prizivni razpravi ne sme stranka po §-u 483 c. pr. r. brez nasprotnikovega dovoljenja prizivnih predlogov niti razširjati niti nadomeščati z drugimi, dočim velevata §-a 471 št. 3 in 474 c. pr. r., da se mora priziv zavreči, če nima prizivni spis nobe-

nega ali nobenega določnega prizivnega predloga. V reviziji trdi sicer tožnik, da je prizivni predlog z zahtevo stroškov obeh stopenj v zvezi z nadpisom priziva (rubrum) dosti jasno označen, toda ta trditve je napačna. Nadpis, ki navaja vrhutega zgolj sodbo, zoper katero je naperjen priziv, ni v nobeni zvezi s prizivnim predlogom; zahteva pa, da se prisodijo stroški obeh stopenj, ne pojasni dejstva, katera stvarna prememba sodbe se zahteva.

T. L.

d) Sodišče, ne upravna oblast, določi način cenitve, predlagane po finančni oblasti glede veleposestva v svrhu pristojske odmere. Le vrednost celotnega posestva, ne pa svota vrednosti posameznih kosov (parcel) tvori temelj za cenilno vrednost (navadno ali prodajno). Pri cenitvi upoštevane odločilne okoliščine je treba navesti v cenilnem izvidu in mnenju. (§§ 6, 50 pristojskega zakona z dne 9. februarja 1850 št. 50 drž. zak.; § 28 reda za cenitve nepremičnin; § 368 i. dr. civ. pr. r.)

Pristojska oblast, katerej je bila prijavljena kupna pogodba glede veleposestva z obsežnimi gozdovi v odmero prenosnine, je predlagala pri pristojnem sodišču cenitev s tem, da naj se ceni po posameznih parcelah. To se je zgodilo.

Kupec je ugovarjal cenitvi z r e k u r z o m iz formalnih in materialnih razlogov. Navaja v prvi vrsti, da sodišče ni postopalo objektivno, ker je izvršilo cenitev na predlog finančne oblasti po parcelah, ne pa posestva v celoti. Ugotovljene cene kažejo zgolj vrednost posameznih delov, ne pa celokupnega posestva. Upoštevali se niso bistveni temelji za pravilno cenitev, osobito pri cenitvi gozdnih parcel: mera in obseg sedanjega stanja po lesu za stavbe in kurjavo ter po lesnih vrstah; kakovost, starost drevja in letni prirastek; celokupna ali raztresena lega. Ni ugotovljeno, v koliko je treba pogojitve ali primerne izsekanja. Prezrte so talne razmere in izločeni niso oni deli, ki se vsled oblastvene prepovedi uživati ne smejo. V cenilnem zapisniku manjka naris posameznih delov, popis komunikacij, sestava predpisanih davkov, javnih davščin (bere) in zavarovalnin, dalje stroškov za čiščenje gozdov, za pogojitve, osrednjo upravo, izboljševanje (melioracije), nadzorovalne organe in delavske

mezde. Tudi niso upoštevane cene gozdnih in kmetijskih pridelkov, stroški za žaganje lesa in za dovažanje, morebitno pomanjkanje potrebne živine. Nedostaje končno računa o povprečni škodi, prizadete po streli, vetru, žuželkah in povodnji in oziralo se ni na obstoječe služnosti ter na stanje gospodarskih poslopij.

Iz teh razlogov je cenitev nerabna, predlaga se njena zavrnitev in izvršitev nove cenitve.

Deželno kot rekuržno sodišče v Lj. rekurzu ni ugodilo (odločba z dne 18. avgusta 1911 opr. št. R III 160/11) iz teh razlogov:

Navedenih pomislekov ni, motreč bistvo in pravni pomen v pristojbinske svrhe izvršene cenitve. Po §-u 50 pristojbinskega zakona z dne 9. februarja 1850 št. 50 drž. zak. ima namreč davčna uprava pravico v slučajih, navedenih v tem zakonitem določilu, povzročiti cenitev posestva po sodni cenitvi v svrhu pristojbinske odmere. Sodna cenitev ima torej v tem slučaju namen, določiti primerno vrednost posestva in s tem ustvariti podlago za odmero pristojbin. Pravica pristojbinske odmere je prepuščena finančni oblasti in izključena je v tem oziru sodna ingerenca, ker določa § 6 navedenega prist. zak. izrecno, da ni sodnega postopanja glede vprašanja o izmeri in plačilu pristojbin. Sodnija nima prav nobenega vpliva v tem oziru, je li merodajna za odmero pristojbin cenitev, obsegajoča posestva kot gospodarsko ednoto, ali vrednost, določena za posamezne parcele. Kateri cenilni način naj pride v poštev, odločuje zgolj finančna oblast, ki utegne najbolj presoditi temelje, potrebne za odmero pristojbin. Sodišče more zgolj to ugotoviti, je li od finančne oblasti predlagani način cenitve v posameznem slučaju zakonito dopusten ali ne.

Tukaj je izvršena cenitev temeljem predloga po parcelah. Proti temu ni bilo zakonitega zadržka. Priznati se mora sicer, da predločuje ta cenitev le vrednost posameznih parcel, ne pa vrednosti posestne celote, oziroma gospodarske enote, ker se važne gospodarske okolščine sploh upoštevati niso mogle, toda vprašanje, če in v koliko je vporabna cenitev za odmero pristojbin, ne spada pod sodno pristojnost, rešiti ga je marveč upravnim potom. Po pravici je torej prvi sodnik ugodil predlogu za cenitev po parcelah. V tem zmislu opravljena cenitev ne kaže takih pomanjkljivosti, ki bi vdejskovale ničnost cenilnega postopanja in upravičevale vnovično

cenitev. Izvid in mnenje sta dosti jasna in razločna, določena vrednost pa je primerna dejanskemu položaju in zakonu.

Sicer pa je pritožnik imel priliko, udeležiti se cenitve in cenilce na posebno važna dejstva opozoriti.

Vrhovno sodišče je razveljavilo na izvanredni revizijski rekurz cenitev in odredilo novo z odločbo 24. januarja 1912 opr. št. R VI 299/11.

Razlogi.

Ni sicer merodajno naziranje, da je zakon kršen zaradi tega, ker se niso upoštevala načela reda za cenitve nepremičnin, kajti predmetna cenitev ni vezana na ta red, a navzlic temu določena cenilna vrednost ni zakonita. Pritrditi se mora pač mnenju podrejenih sodišč, da mora cenitev ugotoviti navadno ali pa prodajno vrednost, toda način cenitve ni mogel doseči nameravanega uspeha, bil je p o m o t e n.

Predmet cenitve je bilo kot enota kupljeno veleposestvo. Le ona vrednost, ki jo ima posestvo kot prodana enota, more kot prava vrednost v poštrev priti. Ta vrednost pa je bistveno različna od detaljne vrednosti posameznih delov, ki tvorijo posestvo. Iz tega pa sledi, da skupna svota vrednosti posameznih kosov še nikakor ni vrednost celokupnega posestva, ampak le vrednost brez ozira na celoto. Za cenitev z ozirom na celoto je treba druge podlage kakor za cenitev posameznih parcel, osobito torej vpoštevanja dejstev, kakor jih rekurz navaja.

Dasi je zatopnik finančne prokurature imenom finančne oblasti predlagal cenitev po parcelah, vendar ta način cenitve ni opravičljiv. S tem, da je predlagala finančna oblast cenitev, pridobila si je le pravno stališče stranke, ki je upravičena predlagati, ki pa nima pravice, določati cenilnega postopanja, odnosno posegati odločilno v tem zmislu. Sodišče mora določiti, kako naj se ceni.

Tudi določila pristojbinskega zakona, navedena po rekurznem sodišču, dovedejo do enakega naziranja glede vprašanja, po katerih načelih naj se izvrši cenitev, katero je predlagala davčna oblast v zmislu §-a 50 pristojbinskega zakona. Kot navadna ali prodajna vrednost prodanega posestva se more smatrati le ona vrednost, ki je adekvatna celotni stvarni vrednosti, kakor se je tudi posestvo kot celota prodalo; ta vrednost se niti približno ne sklada z vsoto

detajltnih vrednosti posameznih kosov, po katerih se je cenitev izvršila. Sodišče ni postopalo niti zakonito, niti pravično, ker je določilo vsoto posameznih vrednosti za temelj cenilne vrednosti. Temelje za določitev cenilne vrednosti po navadni ali prodajni vrednosti je mogoče dobiti le upoštevajoč celotno posestvo in njegovo vrednost kot celoto v to svrho, da izpolni cenitev svoj namen: ugotoviti pravo vrednost kupljenega posestva.

Nova cenitev bode morala upoštevati vse okolščine, ki so za določitev vrednosti veleposestva odločilnega pomena; treba bode pa tudi po predpisih §-a 28 reda za cenitve nepremičnin in po določilih drugega dela (šesti naslov) civilnopravnega reda ugotoviti okolnosti, ki so vplivale pri določevanju vrednosti. Ni zadosti, če sodni komisar, kakor v tem slučaju, navaaja vodilna načela koncem zapisnika v zaključni, plošni opombi, kajti obrazložba podlage, ki je bila merodajna za cenitev, spada v mnenje in izvid.

R-i.

e) Ali so nasproti tretji osebi, ki podpiše njej v neizpolnjenem stanu izročeno menico kakor izstaviteljica, dopustni vsi ugovori, kateri pristojajo meničnemu zavezancu nasproti prvotnemu prevzemniku menice?

(Dvoje nasprotujočih se odločb vrhovnega sodišča.)

I.

Menični plačilni nalog je dež. trgovsko sodišče v Celovcu s sodbo od 2. julija 1912 o. št. Cw 287/11-8 razveljavilo.

Višje dež. sodišče v Gradcu je s sodbo od 6. avgusta 1912 o. št. Bc II 138/12-4 prvo sodbo potrdilo iz naslednjih razlogov:

Ako priča Herman G. trdi, da je izročil tožencu Karlu B. za njegovih dvanajst menic v znesu 24.000 K akcepte tretjih oseb v znesku 19.070 K 20 h... ne da bi določil, na katere menice dá nasprotno vrednost, in ako potem pristavlja: »ne da se torej trditi, da baš na vloženo menico ni bila dana nasprotna vrednost,« onda še

vedno ni dokazano, da je potekla valuta na vtoženo menico. Kajti nedostaje še 5929 K 80 h. Tudi je pristavek priče le njegovo sklepanje, a ne navedba okolišnosti, ki ji gre dokazna moč. Sicer pa priznava prizivatelj Frančišek Š. sam, da more on, tožnik, trditi, da je bila valuta plačana na vtoženo menico, kakor nasprotno tudi toženec, da valuta ni potekla.

Temu nasproti pa izhaja iz pisma Hermana G. od 25. aprila 1912, s katerim zahteva vrnitev akcepta M.-a za 3000 K od toženca, in iz njegove izpovedi kakor priča, kjer izjavlja: »ker mi niso bili akcepti M.-a vrnjeni, tudi nisem vtožene menice vplačal,« — da še ni pokritja za vtoženo menico.

Sicer pa gre tožencu, ker ni bilo pogodbe, kateri akcepti so po nasprotni dajatvi pokriti, določba §-a 1416 o. d. z. v dobro in je od njega odvisno, na katero menico zaračuni sprejeto valuto.

Napačna dokazna ocena se torej ni pripetila. Ravno tako neutemeljen pa je tudi prizivni razlog napačne pravne presoje.

Ker vtožena menica v času izročitve Hermanu G. ni še imela podpisa izstavitelja in je dal podpis še le današnji tožnik, dobila je še le s tem obliko pravilne menice. Tožnik kakor izstavitelj in toženec kakor akceptant stojita si torej kakor prvotna, neposredna, menična pogodnika nasproti in zato more toženec po členu 82 men. r. vsekakor ugovarjati, da valute ni sprejel.

Ali tudi še nadalje je ta ugovor dopusten. S tem, da je izročil neizpolnjeno menico tožencu Hermanu G., dobil je ta pravico — nasprotnega toženec niti trdil ni — da podpiše menico kakor izstavitelj in jo s tem napravi za menico. Ako se G. te pravice ni poslužil in ako je menico brez podpisa kakega izstavitelja izročil naprej tožniku, izvršil je s tem le občepravno cesijo svojih pravic tožniku, ker pač izgotovljene menice ni bilo in meničnopravna oddaja menice niti možna ni bila. Tožniku kakor cesionarju pa more toženec prav vse tisto ugovarjati, kar sme ugovarjati cedentu G-u (§§ 1394, 1396 obč. drž. zak.).

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 25. septembra 1912 opr. št. Rv VI 534/12-1 reviziji ugodilo, spremenilo prizivno sodbo, zavrnilo ugovore zoper menični plačilni nalog, le-tega obnovilo in toženca obsodilo v povračilo pravnih stroškov vseh treh instanc.

Razlogi.

Toženec priznava, da je izročil tisti spis, ki je izražal menično obveznost, a je bil le od njega kakor akceptanta podpisan, Hermanu G. s prenosno pravico, papir s podpisom napraviti za menico in dalje oddati. Potem pravi toženec, da se je predaja papirja Hermanu G. izvršila proti obvezi slednjega, da plača valuto brez uteznitve. S tem je dobil Herman G. tihoma pravico (katere toženec niti ne prereka), da spravi menico v promet tudi neizpolnjeno. Po obojestranskem sporazumu je dobil s tem Herman G. samostojno, nepreklicno, podeljivo, prenosno premoženjsko pravico, da sme z izpolnitvijo papirja napraviti veljavno menico, toženec pa je nasprotno prevzel obveznost, da jamči po izpolnitvi papirja vsakemu meničnopravnemu imetniku menice meničnopravno. Ta med Hermanom G. in tožencem sklenjen dogovor pa ne pripušča sklepa, da bi bil toženec upravičen po zmislu določeb §-ov 1394, 1395 obč. drž. z., ugovor proti Hermanu G., češ, da ni sprejel valute, uveljavljati tudi nasproti tožniku, ki je pridobil nepopolno menico in jo kakor izstavitelj podpisal. Kajti z nadaljno predajo nepopolne menice ni bila na tožnika prenešana nikaka menična terjatev niti občepravno, niti potom meničnopravne normalne sukcesije. Tožnik je dobil s pridobitvijo tistega spisa samo pravico, katero mu je dal Herman G., da spis podpiše. Tej pravici tožnikovi odgovarja toženčeva, iz prejomenjene narave opravila izvirajoča obveznost, da jamči po izpolnitvi spisa vsakemu meničnopravno izkazanemu imetniku menice po meničnem pravu. Tožnik torej ni pridobil meničnopravnega zahtevka, ker je predpogoj za kaj takega, da obstaja menica pravilne oblike, on je marveč, dodavši svoj podpis kakor izstavitelj na nepopolni menici menično terjatev sam ustvaril in s tem pridobil originarno menično pravo. Potemtakem pa toženec osebnih ugovorov, kateri bi pristajali zoper prvega pridobitelja papirja, ko bi ga le-ta izpolnil in tako nastalo menično terjatev uveljavil bil zoper toženca, tožbenemu zahtevku ne more z uspehom ugovarjati, ko tudi ugovora, pristoječega mu po ministerijalni naredbi z dne 6. oktobra 1853, št. 200 drž. zak. ni stavil, češ, da je tožnik neizpolnjen spis z neopravičeno in protiodgovorno izpolnitvijo krivično upotrebil. Toženčevi ugovori so torej neopravičeni in je bilo na revizijski razlog točke 4. §-a 503 c. pr. r. oprti reviziji ugoditi.

II.

Menični plačilni nalog je deželno kakor trgovsko sodišče v Ljubljani z sodbo od 28. junija 1912, opr. št. Cw 281/12-9 razveljavilo.

Višje deželno sodišče v Gradcu je z razsodbo od 6. avgusta 1912 opr. št. Bc II 140/12-4 prvo sodbo potrdilo iz naslednjih razlogov:

Nesporno je med strankama, da je dobil Herman G. prepirni akcept od toženca Avgusta B. neizpolnjen, da ga je neizpolnjenega dal naprej tožnici firmi Bratje K. in da je šele tožnica akcept s svojim podpisom podpisala kakor izstaviteljica. Iz tega pa izhaja, da je Herman G. prepustil akcept tožnici le po občem pravu in da je akcept dobil menično moč šele po podpisu tožnice kakor izstaviteljice. Tožnica kakor izstaviteljica in toženec kakor akceptant si torej stojita kakor prvotna, neposredna menična kontrahenta nasproti in more torej toženec vsekakor po §-u 82 men. r. tožnici ugovarjati, da ni sprejel valute.

Ali tudi še nadalje je ta ugovor dopusten. S tem, da je izročil neizpolnjeno menico tožencu Hermanu G., dobil je ta pravico — nasprotnega toženec niti trdil ni — da podpiše menico kakor izstavitelj in jo s tem napravi za menico. Ako se G. te pravice ni poslužil in ako je menico brez podpisa kakega izstavitelja izročil naprej tožniku, izvršil je s tem le občepravno cesijo svojih pravic tožniku, ker pač izgotovljene menice ni bilo ni meničnopravna oddaja menice niti možna ni bila. Tožniku kakor cesionarju pa more toženec prav vse tisto ugovarjati, kar sme ugovarjati cedentu G-u (§§ 1394, 1396 obč. drž. zak.).

Pravno naziranje pravnega sodišča, da pristojajo tožencu nasproti tožnici isti ugovori, kakor nasproti Hermanu G. in da more z uspehom tožnici ugovarjati, da ni sprejel valute, je torej pravilen in izpodbijati tega z razlogom neprave pravne presoje, ni utemeljeno.

Prizivni razlog pomanjkljivosti postopanja tudi ne drži. Brez pomena je, je li tožnica resnično rešila svoje, Hermanu G. za prepirni akcept dane akcepte ob dospelosti v plačilo ali ne, relevantno je le, ali je toženec dobil za svoj akcept valuto. Da bi se pa to bilo

zgodilo, tožnica niti trdila ni. Sicer pa je tožničina trditev glede dejanske rešitve svojih, G.-u danih akceptov nedopustna novota.

Že radi tega, ker je dokazano, da valute toženec ni sprejel, se plačilni nalog ni mogel pustiti v moči; zato pa niti ni bilo treba še nadalje preiskovati, ali je bila tu navidezna pogodba ali »menična ježa« v igri in pa, ali je v tem oziru prizivni razlog nepravilne pravne presoje upravičen ali ne.

Vrhovno sodišče je z odločbo od 24. septembra 1912 opr. št. Rv VI 535/12-1 prizivno sodbo v meritornem oziru potrdilo.

Razlogi.

V glavni stvari je revizija čisto pogrešena. Nedostatek prizivnega postopanja tiči naj v tem, da stranki nista bili zaslišani o okolnosti, da je tožnica rešila na dan zapadlosti svoje akcepte, katere je bila izročila kakor valuto za prepirno menico. Ne glede na to, da bi vsled tega dejstva položaj tožnice ne nastal ugodnejši, ker ne gre za to, ali je bilo opravilo med tožnico in Hermanom G. navidez sklenjeno, niti ne za to, ali je tožnica pravice G.-a nasproti tožencu s plačilom pridobila ali ne, — prizivno sodišče ni moglo tega dokaza upoštevati, ker je tožnica pred prvim sodnikom pač trdila, da je G.-u valuto plačala, ne pa, da je menice, dane za valuto, na dan zapadlosti rešila. Prizivno sodišče se je torej v tem oziru sklicevalo upravičeno na § 482 c pr. r.

Trditev tožnice pri razpravi dne 13. maja 1912, da Herman G. svojih menic nikdar ne podpiše in da je bila tožnica upravičena, menico potegniti, nikakor ne izključuje nazora, da je dobil G. prepirno menico s pravico, da jo podpiše kakor izstavitelj. Da pa izpodbijana sodba pojma »valuta« ne razume v tistem, od revizije namišljenem zmislu, ampak v zmislu realne protivrednosti, o tem niti tožnica ne more dvomiti, saj zahteva tudi plačilo menice v gotovem denarju. O kakem nasprotju v spisih torej ne more biti govora.

Pa tudi pravna pomota se prizivnemu sodišču ni pripetila. O tem, da more biti tožnica vsled sprejetja še ne izpolnjene menice le občepravna, ne pa meničnopravna naslednica Hermana G., ne more biti dvoma (čl. 7. men. r. in naredba justičnega ministrstva od 6. oktobra 1853 št. 200 drž. zak.). Prav tako gotovo je pa tudi, da niti Herman G., niti tožnica nista tožencu dala za menico, katere

plačilo se zahteva, realne nasprotne vrednosti, dočim je bilo že po ugotovitvah prvega sodišča pogojeno, da naj bode nasprotna vrednost dana v protimenicah, ki se dado eskomptirati. Toženec je torej po pravici uveljavljal ugovor, da valute ni prejel, ki mu po zmislu Š-a 1394 obč. drž. zak. pristojna nasproti Hermanu G. — tudi nasproti tožnici.

Pripomnja priobčevalca: Kakor odločba vrhovnega sodišča pod II., glase se naslednje, že priobčene odločbe: od 9. maja 1905, št. 7302 Linksova zb. št. 8924; od 26. junija 1889, št. 6928, Czelechowskega zb. 823; od 27. aprila 1887, št. 4770, Czel. zb. 477; od 23. marca 1887, št. 2946, Czel. zb. 473; od 17. januarja 1866, št. 293 Czel. zb. 389 (glej Manzovo izdajo meničnega reda iz leta 1910 pri členih 7 in 82).

Kakor gori navedena odločba I. pa se glase odločbe: od 29. marca 1905, št. 4552 Linksova zb. št. 8859; od 13. oktobra 1897, št. 9776, Czel. zb. 763; od 2. julija 1890, št. 7444, Czel. zb. 578; od 31. oktobra 1889, št. 10.583, Czel. zb. 550; od 23. decembra 1868, št. 10.743, Krallova zbirka 91; od 8. februarja 1865, št. 771, Peitlerjeva zb. 332; od 26. aprila 1860, št. 4430, Peitl. zb. 189; nadalje odločba od 16. januarja 1912 opr. št. Rv VI 12/10, priobčena v Jurist. Bl. 1912, str. 226, 227, ki je potekla takisto vsled revizije zoper sodbo višjega deželnega sodišča v Gradcu.

Prepirno vprašanje se torej rešuje že pol stoletja vsaki čas — drugače; v gori objavljenih dveh najnovejših odločbah vrhovnega sodnega dvora je posredovalec Herman G. celo ena in ista oseba, med prvo in drugo odločbo je le — en dan presledka, in vendar odgovor na vprašanje diamentralno naproten. Čas bi že bil, da se stvar radi ugleda vrhovne judikature spravi na enotno pot — z judikatom.

Dr. M. D.

f) O priliki prostovoljne ločitve zakona v zmislu §-a 105 obč. drž. zak. med zakoncema sklenjeni dogovor glede imetja in preživnine je dokončen, neizpremenljiv. Tudi za ta dogovor veljajo določila §-ov 1380 do 1392 obč. drž. zak. ter ne more prostovoljno ločena žena ob spremenjenih življenjskih razmerah, sklicuje se na določilo §-a 91 obč. drž. zak. pozneje zahtevati, da naj ji daje soprogo višjo, nego dogovorjeno preživnino.

I.

Deželno sodišče v G. je zavrnilo tožbo Amaliije Č., ki se je bila od soproga prostovoljno ločila z notarsko pogodbo z dne 26. oktobra 1887, da naj ji daje soprogo Franc Č. višjo preživnino, češ, da je onemogla in da si sama ne more ničesar prislužiti.

Višje deželno sodišče v Gradcu je s sklepom z dne 10. julija 1912 opr. št. Bc I 133/12-1 prizivu tožnice ugodilo, izpodbijano sodbo razveljavilo in stvar prvemu sodišču vrnilo iz naslednjih razlogov:

Izpodbijana sodba bi bila v vsakem oziru neomajna, ako bi bilo zakonsko razmerje edinole zasebnopravne narave. Prav tako malo, kakor moreta zakonska druga vzeti pravnemu, med njima obstoječemu razmerju s pogodbo rodbinskopravni značaj, moreta tudi odpraviti zakonite določbe zakonskega imovinskega prava potom pogodbe, kolikor so prisilne narave. K tem določbam pa spada navodilo §-a 91 obč. drž. zak. glede obveznosti soproga, da daje soprogi dostojno preživnino.¹⁾ Že v sodbi deželnega sodišča v G. z dne 4. oktobra 1910 se je izvajalo, da bi smela tožnica zahtevati zvišanje preživninskega, v notarski pogodbi z dne 26. oktobra 1887 dogovorjenega zneska, ako bi ji nedostajalo potrebnega preživeža, ali ako bi postala nesposobna, da si kaj pridobi. Temu je le pritrditi. Ker pa sedaj tožnica zatrjuje, da sta ti dve okolnosti nastopili in ker mora vočigled temu, da nasprotna stranka teh okolnosti ni priznala, ona to dokazati, ker slednjič prvo sodišče teh upoštevnihi okolnosti ni preiskavalo, onda meritorna odločba prizivne instance ni možna, ter je bilo vsled tega sodbo po zmislu §-a 496 št. 3 civ. pr. r. razveljaviti in stvar vrniti prvi instanci v novo razpravo in razsojo.

¹⁾ Drugačno stališče je zavzelo isto višje deželno sodišče v nižje objavljeni sodbi od 27. septembra 1912 opr. št. Bc II 155/12.

V r h o v n o s o d i š č e je z odločbo z dne 24. septembra 1912, opr. št. Rv VI 251/12-1 rekurzu toženca u g o d i l o, izpodbijani sklep razveljavilo, prizivnemu sodišču pa zaukazalo, da reši priziv ne glede na prejšnji razveljavni razlog.

Razlogi.

V obveznosti preživljanja soproga je zaradi rodbinskopравnega značaja obenem tudi javnopraven moment, po katerem morejo sodbe in poravnave določati nespremenljivo z ozirom na obveznost preživljanja — dokler obdrži le-ta javnopravni značaj — le obveznost kakor tako, ne pa tudi višino preživnine. Iz tega pa izhaja spremenljivost take, čeprav s poravnavo določene preživnine po razmerju potreb upravičenca in premoženjskih razmerah zavezanca. Ta javnopravni značaj in s tem spremenljivost dajatvene dolžnosti pa izgubi določitev glede preživnine, storjene na podlagi poravnave v slučaju prostovoljne ločitve. § 1263 obč. drž. zak. dovoljuje zakoncema popolno pogodbeno svobodo. § 105 obč. drž. zak. zahteva od njiyu zgolj izjavo, da sta se sporazumela glede pogojev, zadevajočih premoženje in preživnino. Zakon torej prepušča preskrbo soproge po soprogu zgol zasebnopravnemu sporazumu zakoncev.

Ta rešitev ustreza tudi dejanskim razmeram. Kajti, ako je bila soproga oproščena s svojo voljo od obveznosti, ki izvirajo iz obstoja zakona, onda tudi ni razloga, zakaj naj bi se smatralo, da je sprog dolžan po §-u 91 obč. drž. zak., da ženo preživlja. Nasprotni nazor prizivne instance torej ni zakonit, zato je bilo rekurzu ugoditi.

Dr. M. D.

II.

Zakonca X sta se dogovorila ob priliki prostovoljne ločitve od mize in postelje v notarskem pismu leta 1888. glede imovinsko-pravnih razmer tako, da plača mož svoji ženi odpravek v znesku 1200 K, dočim se slednja odreče vsem daljnim preživninskim zahtevam.

Od tedaj zakonca nista živela več skupaj. Ločena žena se je preživljala s podučevanjem laškega, francoskega in nemškega jezika. Sedaj se ji slabo godi. Niti polovice prvotnih dohodkov nima bodisi radi svoje priletnosti bodisi radi obsežne konkurence. Z ozi-

rom na svoje rodbinske razmere, na svojo izobrazbo, kakor upoštevajoč svoje in moževo socijalno stališče, trdi žena, da potrebuje za primerno življenje na mesec vsaj 150 K. Opirajoča se na določbe §-a 91 obč. drž. zak., zahteva žena s tožbo, da jo mož njenemu stanu in svojim premoženjskim razmeram primerno prehrani i. s. s plačilom mesečnih 150 K.

Vse tri stopinje so tožbeni zahtevek zavrnile in sicer višje deželno sodišče v Gradcu s sodbo z dne 27. septembra 1912 opr. št. Bc II 155/12 ter v r h o v n o s o d i š č e z odločbo z dne 3. decembra 1912 opr. št. Rv VI 613/12 bistveno iz teh

r a z l o g o v:

Nazor, da je moževa dolžnost, da preživlja ženo, trajna in nespremenljiva, nima opore v zakonitih določilih; če bi stal zakon na tem stališču, bi ne imel zmislja dvorni dekret z dne 4. maja 1841 št. 531 zb. j. z.

Pravica zakonske žene do preživnine je po svoji naravi obligatorni zahtevek, ki je podvržen kot tak veljavnim določbam o obveznostih sploh. Vir, iz katerega ta zahtevek izhaja, ne more premeniti obligatornega značaja njegovega v ničemur; gre namreč za obveznost, ki izvira iz gotovega razmerja.

To pravno stališče pride v §-u 105 o. d. z. do veljave s tem, da je določitev preživnine povsem prepuščena domenku zakoncev. Izpodbijana odločba, ki se opira na pravno mnenje, da pogodbe ločenih zakoncev glede preživnine ni drugače presojati kakor odredbe glede drugih obveznosti, je povsem v zakonu utemeljena. Presojati je torej učinke tega dogovora, sklenjenega med zakoncema leta 1888., ob priliki prostovoljne ločitve, po določilih §§-ov 1380 do 1392 o. d. z. Mnenje, da sklenjeni dogovor ne velja dokončno, ampak le tako dolgo, dokler se razmere niso bistveno premenile, nima opore niti v volji strank, niti v zakonitih določilih; v prvem pogledu zaradi tega ne, ker se iz vsebine dogovora, s katerim se je tožnica odpovedala vsem daljnim katerimkoli zahtevam nasproti svojemu možu, ne more sklepati, da ste imeli stranki v mislih tak pridržek, v drugem oziru pa ne ovira zakon pravice strank poljubno določevati razmere glede preživnine, kar bi moral zakon vsekakor izreči, če bi ne hotel priznati ženi neomejene dispozicijske pravice. Določbe §-a 105 o. d. z. dokazujejo, kedaj je dispozicijska pravica

prosta in kedaj je omejitvam podvržena, kajti dogovor o preživnini zakonske žene je odvzet sodnemu vplivu, dočim je na drugi strani tak uradni vpliv izrecno določen, če žive otroci iz zadevnega zakona.

Povsem brez pomena za ta spor pa je naziranje, da javni interesi nasprotujejo popolni ugasnitvi preživninske pravice. To vprašanje tukaj ni pereče. Kolizija z javnimi interesi na izpolnitvi preživninske dolžnosti bi utegnila le tedaj nastopiti, če bi prešlo breme preživnine na javno ubožno preskrbo. Toda na tak naslov tožba ni oprta.

Tožnica ne zahteva potrebne preživnine, češ, da ne bi sicer prišla na ubožno oskrbo, njen zahtevek meri marveč na to, da ji mora toženec dajati družabnemu stališču in njeni izobrazbi primerno preživnino, ker si sama ne more toliko zaslužiti; gre torej le za zahtevek glede zasebnih pravic tožnice.¹⁾

B. B.

g) Ne samo fizično nasilstvo, marveč vsaka nagajivost (šikana), s katero se mirno izvrševanje po pogodbi pristoječih pravic (užitkarja) moti ali onemogočuje, zadostuje za tožbo.

Tožnica A. je s skupno pogodbo prodala tožencu B. svoje posestvo in ji je toženec v kupljeni hiši prepustil »štibelc« z vhodom skozi vežo in kuhinjo in prostor za podom ter tudi dovolil, da sme imeti pri sebi eno osebo kot strežnico. Stranki sta do leta 1910 izhajali, koncem leta 1911 je pa tožnica ovadila toženca radi nevarnega pretenja, vendar so pa bile dotične poizvedbe v zmislu §-a 90 k. pr. r. ustavljene. S sodbo z dne 30. septembra 1911 je bil toženec radi prestopka zoper varnost časti kaznovan na 48 ur zapora, ker je tožnico dne 13. septembra 1911 zmerjal z besedami »prokleta baba, stran se spravi, če ne te bom nabil, saj si čisto nora.« Tožnica je toženca tudi meseca februarja 1912 tožila radi prestopka zoper varnost časti, pa mu je žalitev odpustila, ker jih je toženec pre-

¹⁾ V istem zmislu sodbi vrhovnega sodišča z dne 21. februarja 1912 opr. štev. Rv I 127/12 v „Juristische Blätter“ 1912 štev. 42, stran 501. in z dne 10. septembra 1912 opr. štev. Rv 682/12 v „Zentralblatt für die juristische Praxis“ 1912 stran 1033.

klical in obžaloval. Z zamudno sodbo z dne 15. oktobra 1911 je bil toženec na tožnično tožbo obsojen, da ima v bodoče opustiti vsako dejanje, ki bi kršilo njeno pravico, imeti pri sebi v hiši št. 54 na Brezovici za postrežbo eno osebo.

Tožnica trdi, da toženec na to dela, da bi se pod pritiskom neznosnih razmer odpovedala svoji zgoraj navedeni služnostni pravici. Toženec jo vedno zmerja, ji grozi, ji otežkočuje bivanje v »štibelcu« s tem, da v kuhinji na tleh kuri, pušča dim v njeno sobo in da pusti vrata v klet pred njeno sobo odprta; pretil ji je tudi z nožem, da je zbežala v strahu k sosedu; nekaj dni potem je morala zopet bežati k drugemu sosedu in slednjič je bila prisiljena, se stalno izseliti. Toženec se je sam izrazil, da zato na tožnico vpije, da bi ji onemogočil bivanje v izgovorjenem »štibelcu«.

Toženec ugovarja, da ni dal povoda k tožbi, vsled česar naj se tožnica obsodi na plačilo stroškov. Prepira se res s tožnico, toda le vsled tega, ker ona izziva njega in njegovo družino pri vsaki priliki. V izvrševanju njenih pravic jo v nobenem oziru ne ovira.

V pravdi zaslišane priče so potrdile, da so tožnične trditve o zmerjanju, grožnjah in končni izselitvi resnične, da pa toženec ni uporabljal proti tožnici nobenih fizičnih nasilstev, razun da je v kuhinji kuril na tleh in spuščal dim v tožničin »štibelcu«.

Okrajno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 1. maja 1912 opr. št. C III 171/12-5 spoznalo:

Toženec je dolžan priznati, da pristaja po §-u 3 kupne pogodbe z dne 19. julija 1900 tožnici pravica dosmrtnega stanovanja z vhodom skozi vežo in kuhinjo in prostor za podom na Brezovici št. 54, je dolžan, dotične prostore v svrhu uživanja teh pravic tožnici prepuščati in opuščati vse, kar bi oviralo ali onemogočilo posluževanje tožnici pristojećih pravic in ji povrniti pravdne stroške v 14. dneh pod izvršbo.

Toženec se te obveze reši, če plača tožnici 1000 K.

Prvo sodišče utemljuje svojo sodbo s tem, da je bila tožba potrebna, ker so toženčeva dejanja bila taka, da so res ovirala tožnico v izvrševanju nesporno ji pristojećih pravic.

Deželno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 6. julija 1912 Bc III 115/12-4 prizivu toženca ugodilo ter tožbeni zahtevek »v obliki, kakor je stavljen« zavrnilo, prisodivši tožencu stroške obeh instanc.

Prizivno sodišče utemeljuje svojo sodbo s tem, da tožbeni zahtevek ni sklepčen, ker ni jasen in vsled tega ni izvršljiv. Od prvega sodišča ustanovljeno obnašanje toženčeve ni tako, da bi oravičevalo kondemnatorično sodbo, ker žaljenja z besedami ne glede na to, da je toženka slednjič vendarle prostovoljno zapustila svoj »štibelc«, s stališča privatnega prava ne prihajajo v poštev.

V r h o v n o s o d i š č e je pa, ugodivši tožnični reviziji, vpostavilo prvo sodbo. (Sodba z dne 2. oktobra 1912 opr. št. Rv VI 485/12-1.)

Razlogi.

Podan je revizijski razlog št. 4.

Tendenca nikakor ne nejasnega tožbenega zahtevka je, da se zabranijo dejanja, ki po tožničinem mnenju ovirajo ali motijo izvrševanje njenih stanovanjskih pravic. Preiskati je torej zgolj, je-li toženec dejanja navedene kakovosti izvršil ali ne.

Ne da se tajiti, da bi bilo umestnejše za pojasnitev zadeve, če bi bilo prvo sodišče natančno specializiralo toženčeve obnašanje; toda to ni bistvena hiba, vsled katere bi bila presoja stvari nemogoča, ker je iz označenja virov, iz katerih je okrajno sodišče povzelo svoje ustanovitve, razvideti, katera toženčeva dejanja da ima okrajno sodišče v mislih. Neoporekljivo je pa mnenje prvega sodišča v tem oziru, kako da presoja toženčeva dejanja.

Predpogoj tožnici po pogodbi pristojee pravice stanovanja je, da se ji izvrševanje te pravice ne moti ali onemogočuje s šikanami. Vsak slučaj, ki moti mirno izvrševanje njenih pravic, znači kršitev tožničnih pravic in jo opravičuje, da se poziva v obrambo kršitve na varstvo zakona.

Irelevantno je, če se motenje izvršuje s fizičnim nasilstvom ali pa moraličnim pritiskom, odločilna je edino le okolnost, da se s tem izvrševanje pravice otežkočuje ali onemogočuje. Zapustiti stanovanje je bila tožnica že s tem prisiljena, da je tožnik ponoči pred njenim »štibelcem« razgrajal, jo zmerjal in ji grozil, ker od tožnice ne gre zahtevati, da bi si pustila trajno kaliti nočni mir in še manj, da bi zmerjanja in grožnje poslušala. To je vzrokov dovolj, ki opravičujejo pravorek prvega sodišča, da je bilo tožnici nemogoče ostati v »štibelcu«. Pa tudi če ne bi bila zapustila stanovanja, opravičevalo bi obnašanje tožnikovo v vsakem

oziru, da se je zahtevala prepoved nadaljnjega motenja. Tožbeni zahtevek je torej povsem upravičen. Pa tudi pomislekom prizivnega sodišča glede posledic in učinka sodbe ni pristati, ker po vsebini razlogov sodbe ne morejo biti negotovi ali nejasni pogoji, od katerih zavisi pravica na izvršbo sodbe.

M. G

h) Soodgovoren za škodo iz avtomobilske nezgode je kočijaž, ki ni umel obvladati na cesti z živalnim prometom nezanesljivega konja. (§ 2 avtomobilskega zakona z dne 9. avgusta 1908 št. 162 drž. zak.)

Prizivno sodišče v L. (sodba z dne 2. marca 1912 opr. št. Bc III 36/12-4) je potrdilo prvosodno sodbo ter izreklo nazor, da toženca zaradi avtomobilske nesreče ne zadene krivda, torej tudi ne odškodninska dolžnost.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 12. junija 1912 opr. št. R VI 244/12 sodbo prizivnega sodišča dvignilo in jo vrnilo v ponovno razsojo.

Razlogi.

Prizivno sodišče domneva, da ne zadene krivda toženca v zmislu §-a 2 zakona z dne 9. avgusta 1908 št. 162 drž. zak., ker ni bilo mogoče preprečiti nesreče navzlic temu, da je toženec vodil avtomobil pravilno, vozil povsem po predpisih in bil stvari primerno previden, je marveč mnenja, da je tožnik, odnosno njegov kočijaž M. zakrivil nesrečo.

Temeljem sodnih ugotovitev se utegne sicer priznati, da so se predpisi vožnje z avtomobili upoštevali in da v tem oziru ni pomislekov, pritrditi pa ni nazoru prizivnega sodišča, da je toženec v potrebni meri previden bil. Kolike previdnosti je v posameznem slučaju treba, je odvisno od posebnih okoliščin. Avtomobilov voznik mora v vsakem položaju situacijo prevideti in obvladati ter temu primerno ukrepati. Le takrat se sme reči, da je voznik, vodeč avtomobil, stvarno previden bil, če je vse ukrenil, kar zadeva vsakokratna situacija. V kolikor torej ta previdnost ne dosega označene normalne mere, se voznik avtomobila ne more oprostiti krivde, bodisi da ni pravilno premočil položaja, bodisi da ukrenitve niso bile zadostne.

Prizivno sodišče je ugotovilo, da je hlapec M. roko dvignil, ko je zapazil za vozom avtomobil, da je konj dvignil glavo in z ušesi strigel ter začel teči, ko se je avtomobil približal od zadej do dvajset korakov, da se pa toženec na to ni oziral ampak dalje vozil, dokler ni bil vspeoredno z vozom, in šele tedaj ustavil, ko je konj splašen že dirjati začel. Toženec je torej vozilo vsekakor prepozno ustavil. To bi bil moral že preje storiti, kajti iz dejstev, da je hlapec dvignil roko kot opomin k previdnosti in da je konj postajal nemiren, je moral sklepati na kritičen položaj in moral bi čakati, da se situacija razjasni. Če je toženec vse to prezrl in se z avtomobilom bolj in bolj približeval vozu, se ne more opravičeno trditi, da je tako kvalificirano pozoren bil, kakor je pri vožnji z avtomobili potrebno. Toženec torej ni brez krivde, ampak je odgovoren za posledice nezgode. Škode namreč ne bi bilo, če bi bil toženec avtomobil ustavil, kar sledi iz dejstva, da se je konj splašil in zdirjal šele tedaj, ko je prišel avtomobil do voza.

Prizivno sodišče skuša sicer toženca opravičiti, če uvažuje njemu v prid, da je bil konj nemiren zgolj zaradi svoje čilosti in živahnosti in da se mu ni bilo treba ozirati na to, če je hlapec roko dvignil, ker takega predpisa ni in ker bi ves avtomobilski promet moral prenehati, ko bi se moralo na tako znamenje ustavljati. Toda ta opravičba ne drži. Toženec bi bil moral marveč mnogotere istčasno nastale znake kočljive situacije v celoti pretehtati in uvaževati; pravilno motreč ves položaj pa bi moral uvideti, da je treba posebne pozornosti.

V kolikor gre torej za to, da je toženec krivde prost, je izrek prizivnega sodišča pravopomoten.

Prizivno sodišče pa gre še dalje, trdeč, da je tožnik nezgodo sam zakrivil. Za ta nazor se opira na ugotovitev, da tožnikov hlapec M. v tem slučaju ni bil kos svoje službi, kar izhaja iz tega, da ni mogel zadržati splašenega konja, dasi ga je lahko obvladati z veščo roko, kakor so dognali poskusi pri sodnem ogledu, dalje pa tudi to, da z ozirom na živahni cestni promet konj ni bil zadosti zanesljiv. Popresoditi se mora torej, če ni morda z ozirom na ugotovitve prizivnega sodišča tožnikova krivda vzročna za nezgodo. V tem oziru je pritrditi prizivnemu sodišču, kajti nezgoda bi se utegnila še vedno preprečiti, ko bi bil imel konja v rokah kočijaž, ki bi bil kos svoje nalogi, dasi se mora priznati, da bi vprašanje o posebni zmožnosti

kočijaževi sploh ne bilo upoštevno, ko bi toženec takoj početkom s primerno previdnostjo ravnal.

Poleg toženca je kriv torej tudi tožnik. Iz tega sledi, da sta oba za škodo odgovorna. Vendar pa je smatrati tožnikovo krivdo za manjšo kakor toženčevo odgovornost, ker je v prvi vrsti odgovoren le toženec, če se uvaža, da se je le vsled neprevidne vožnje avtomobila za vozom konj splašil in da bi se to ne zgodilo, če bi bil toženec pravočasno ustavil avtomobil.

Te okoliščnosti so se upoštevale s tem, da sta odgovorna za škodo toženec z $\frac{2}{3}$, tožnik pa z $\frac{1}{3}$ in da jamčita v tem obsegu.

Visokost škode ni ugotovljena, vsled česar se je morala stvar vrniti prizivnemu sodišču.

R—i.

B. Iz administrativne prakse.

Posamezne farane zastopa pri konkurenčnih razpravah o cerkvenih in župniških zgradbah zadevni občinski odbor; zato posamezni faran ne more zahtevati, da se ga vabi na to razpravo, zadostuje, če je povabljen občinski odbor. Tudi nima pravice, pritožiti se zoper razpis take konkurenčne razprave; slednjič ni upravičen pri razpravi samostojno nastopati ali ugovarjati.

Okrajno glavarstvo v L. je z odlokom z dne 24. avgusta 1912, št. 13.706, razpisalo v svrhu nove zgradbe župnišča ter prezidave župnijskih gospodarskih poslopij v K. konkurenčno razpravo na dan 10. septembra 1912 ter povabilo k tej obravnavi v zmislu §-a 15. zakona z dne 20. julija 1863, dež. zak. št. 12, oziroma §-a 35. zakona z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50, občinske odbore v župnijo K. vfaranih občin A., K. in Z.

Zoper ta razpis so se pritožili Jožef B. in tovariši na deželno vlado v L., ki je pritožbo odstopila okrajnemu glavarstvu v L. v pristojno rešitev.

Le-to je z odlokom z dne 1. oktobra 1912, št. 15.888, pritožbo zavrnilo z izrecnim poudarkom, da imajo pravico biti povabljeni h konkurenčni razpravi edino-le zastopi prizadetih krajevnih občin imenom farne občine, ne pa posamezni farani.

Zoper ta odlok so se Jožef B. s tovariši in županstvo K. pritožili na c. kr. deželno vlado v L., ki pa je pritožbo Jožefa B. in tovarišev zavrnila, ker je nedopusten, pritožbi županstva K. pa ni ugodila iz nastopnih razlogov:

Med konkurenčne zavezance po zmislu deželnega zakona z dne 20. julija 1863, drž. zak. št. 12, ni prištevati posameznih faranov, ampak le one faktorje, ki jih ta zakon izrecno navaja, torej one, ki so po ustanovi ali pogodbi vezani prispevati k cerkveni ali župniški gradbi, potem cerkveno premoženje, patrona in farno občino. O faranih kot konkurenčnih faktorjih niti v navedenem dežel. zakonu, niti v državnem zakonu z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50, ni govora.

Farani, ki so zavezani prispevati v katoliške bogoslužne namene, so namreč v zmislu §§ 37. in 52., zakona z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 150, ter ministrskega ukaza z dne 31. decembra 1877, drž. zak. št. 5 ex 1878, združeni v posebno skupno enoto, ki jo zastopa sedaj občinski odbor dotične krajevne občine, oziroma občinski odbor dotičnih krajevnih občin. Iz tega sledi, da more pri konkurenčni razpravi, pri koji naj se tej enoti nalagajo gotove obveznosti, govoriti le v to poklicani zastop te enote, to je, ravnokar omenjeni občinski odbor (občinski odbori), nikakor pa posameznik te enote. Posamezni faran je še-le tedaj prizadet, kadar se zahteva od njega konkretno plačilo, kar se pa pri tej razpravi ni zgodilo.

Iz dosedanjih izvajanj sledi, da je občina pritožnica v zmoti, če misli, da je izraz »konkurenčni zavezanec« istoveten z izrazom »faran«. Posameznemu faranu ne pristoja niti pravica biti povabljen k konkurenčni razpravi, niti pravica, pritožiti se zoper razpis take razprave.

Iz tega vzroka se je torej pritožba Josipa B. in tovarišev kratkomalo kot nedopustna zavrnila, dočim se je občini K. sicer priznala legitimacija, a se pritožbi ni moglo ugoditi iz zgoraj navedenih razlogov.

Dr. pl. A.

